

Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/
Journal of Travel and Hospitality Business
Cilt/Vol:22(2),Yıl/ Year:2025 ss/pp:444-464
Gönderim Tarihi/ Received: 25.12.2024
Kabul Tarihi /Accepted: 29.05.2025
DOI: 10.24010/soid.1607127

Araştırma Makalesi/ Research Article

Sapanca Destinasyonundaki Psikolojik Taşıma Kapasitesinin Ziyaretçi Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi*

The Effect of Psychological Carrying Capacity on Visitor Satisfaction in the Sapanca Destination

Betül YILMAZER

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Turizm Fakültesi
Sakarya, Türkiye
E-posta: betulyilmazerr@hotmail.com

Doç. Dr. Ömer SARAÇ

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Turizm Fakültesi
Sakarya, Türkiye
E-posta: omersarac@subu.edu.tr

Öz

Bu çalışma, ziyaretçilerin Sapanca'ya yönelik psikolojik taşıma kapasitelerinin memnuniyetleri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda veriler Sapanca'daki yerli ziyaretçilerden anket tekniğiyle elde edilmiştir. Toplamda geçerli 417 ankete ulaşılmıştır. Ölçek boyutlarının belirlenebilmesi için "açımlayıcı faktör analizi" ve taşıma kapasitesi boyutlarının ziyaretçi memnuniyetine etkisini belirlemek amacıyla "çok değişkenli regresyon analizi" tercih edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algılarının orta düzeyde olduğu memnuniyetlerinin ise yüksek bir ortalama sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada "sunulan hizmetler" boyutunun ziyaretçilerin memnuniyet düzeylerine %65'lik bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ziyaretçilerin "kalabalıklık" ve "ziyaretçi sayısı planlama eksikliği" algıları ziyaretçi memnuniyeti üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Taşıma Kapasitesi, Ziyaretçi Memnuniyeti, Turizm, Sapanca.

Abstract

This study aims to reveal the effects of visitors' psychological carrying capacities toward Sapanca on their satisfaction. Data were collected from 417 valid surveys conducted with domestic visitors in Sapanca. Exploratory factor analysis was conducted to determine the dimensions of the scale, and multiple regression analysis was used to examine the effects of carrying capacity dimensions on visitor satisfaction. Results showed that visitors' perception of carrying capacity was moderate, while satisfaction had a high average. The "services provided" dimension accounted for 65% of visitor satisfaction, whereas perceptions of "crowdedness" and "lack of visitor number planning" did not significantly affect satisfaction.

Key Words: Psychological Carrying Capacity, Visitor Satisfaction, Tourism, Sapanca.

*Bu çalışma Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Ömer Saraç danışmanlığında Betül Yılmaz tarafından "Sapanca Destinasyonunda Taşıma Kapasitesi: Turist Memnuniyeti ve Yerel Halk Algısı Üzerine Bir Araştırma" başlığı ile tamamlanarak 29.12.2022 tarihinde savunulan Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Extended Summary

Introduction

While developments in tourism activities contribute significantly to the economic growth of destinations, they may also bring negative consequences when the carrying capacity is exceeded. Sapanca, a rapidly developing tourism destination, has experienced a sharp increase in visitor numbers, resulting in seasonal and spatial overcrowding. This overcrowding is believed to negatively affect visitor satisfaction. This study aims to explore how visitors perceive the carrying capacity in Sapanca and how these perceptions influence their satisfaction with the destination.

Conceptual Framework

Psychological Carrying Capacity

Psychological carrying capacity refers to the minimum level of satisfaction that visitors are willing to tolerate based on their experiences in a destination (Rızaoğlu & Tanrısevdi, 1997). According to Holden (2016), it reflects how satisfied individuals are during their visit. Although often used alongside the concept of social carrying capacity, these two differ significantly. Social carrying capacity focuses on the social and cultural effects of tourism on local communities, while psychological carrying capacity measures visitors' subjective evaluations of their experience (Liu, 2003). Therefore, integrating psychological carrying capacity into tourism planning is essential for sustainable development.

Visitor Satisfaction

Visitor satisfaction is a psychological construct encompassing expectations prior to the consumption of tourism products and the emotional responses—such as happiness or dissatisfaction—after consumption (Gün et al., 2019). Wang et al. (2009) define it as a composite evaluation based on both cognitive and emotional assessments of various destination attributes. In today's tourism landscape, increasing visitor awareness, changing preferences, and diversified services have made achieving satisfaction a more complex and dynamic process (Dağıstan, 2019).

Method

A quantitative research approach was employed to ensure the validity and reliability of findings. Data were collected via surveys administered to domestic visitors in Sapanca, resulting in 417 valid responses. Two different scales were used to measure psychological carrying capacity and visitor satisfaction. Exploratory Factor Analysis (EFA) was applied to determine the structural validity and factor composition of the scales. This was followed by Pearson correlation analysis to identify relationships between the variables, and multiple regression analysis to test the predictive power of carrying capacity dimensions on satisfaction.

Findings

Factor analysis revealed three dimensions for psychological carrying capacity: overcrowding, provided services, and lack of visitor number planning. Visitor satisfaction was measured as a single-factor construct. While perceptions related to overcrowding and inadequate planning scored high on average, the "provided services" dimension received a moderate average. Despite these concerns, overall

visitor satisfaction was high. Regression analysis showed that neither overcrowding nor planning-related issues had a statistically significant effect on satisfaction. However, the “provided services” dimension had a substantial positive effect, explaining 65% of the variance in satisfaction.

Conclusion

Despite high levels of perceived overcrowding and insufficient planning, visitor satisfaction remained high. This suggests that although social carrying capacity may have been surpassed in Sapanca, the psychological carrying capacity threshold from the visitor perspective remains resilient. Therefore, visitors do not seem to perceive the behaviors of local residents or overall crowding levels as significantly detrimental to their experience.

1. Giriş

Sanayi Devrimi ve teknolojik gelişmelerle birlikte refah seviyesinin yükselmesi ve boş zaman kavramının ortaya çıkması, insanların turizm faaliyetlerine yönelmelerine neden olmuştur (Demirci vd., 2020). Turizm faaliyetlerinde meydana gelen bu artış turizm destinasyonlarının ekonomisine olumlu katkı sağlarken beraberinde sosyal çevrenin ve turizm destinasyonlarının sahip olduğu doğal kaynakların zarar görmesine neden olmaktadır. Bu durum destinasyonların taşıma kapasitelerini aşan ziyaretçi sayıları, mekânsal yoğunlaşma problemleri, hızlı, plansız ve denetimsiz gelişme, yerel halk ve ziyaretçiler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar, turistlerin memnuniyetsizliği ve destinasyonların cazibesini kaybetmesi gibi problemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Koçoğlu vd., 2020). Yaşanan tüm bu olumsuzluklarla birlikte turizm talebinin artış gösterdiği bölgelerde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından taşıma kapasitesi çalışmalarının gerçekleştirilmesi zaruri bir hal almaktadır (Türkay ve Saraç, 2019).

Taşıma kapasitesi, ziyaretçi memnuniyetinde herhangi bir azalma yaşanmadan ve destinasyonun sahip olduğu kaynakları olumsuz etkilemeden bölgede bulunan maksimum insan sayısı olarak ifade edilmektedir (Lindberg vd., 1997). Literatürde kabul gören kapsamlı sınıflandırmaya göre taşıma kapasitesi; psikolojik, çevresel, ekonomik, sosyal ve fiziksel olarak beşe ayrılmaktadır (Çavuş, 2002). Bu çalışmanın odağını psikolojik taşıma kapasitesi oluşturmaktadır. Psikolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin destinasyon algısını ve memnuniyetini incelemektedir. Ziyaretçiler, gittikleri destinasyonda sunulan hizmetlerin kalitesinin düştüğünü, ziyaretçi sayısının arttığını ve destinasyonun kalabalıklaşmaya başladığını hissettiğinde rahatsızlık duymaya başlayacaktır. Beklentileri karşılanmayan ziyaretçilerin memnuniyet düzeyleri azalabilir ve bu durum onların farklı çekim merkezlerine yönelmelerine neden olabilir (Li vd., 2017).

Bu araştırmanın amacı, Sapanca ilçesine gelen yerli ziyaretçilerin psikolojik taşıma kapasitesi algılarının memnuniyetleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Literatürde taşıma kapasitesinin belirlenmeye çalışıldığı bazı çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalara göre; Brown vd. (1997) çalışmalarında Maldivler ve Nepal’in, Çalık (2014) çalışmasında Beypazarı’nın, Erdemir (2018) çalışmasında Pamukkale Hierapolis Ören Yeri’nin, Dinçer vd. (2015) çalışmalarında Göbekli Tepe kazı alanının, Göksu (2022) çalışmasında Karagöl-Sahara Milli Parkı’nın taşıma kapasitelerini ve bunların ziyaretçiler tarafından nasıl algılandığını araştırmıştır. Diğer yandan Işkın ve Şengel (2020) çalışmalarında Maşukiye/Kartepe’nin sürdürülebilirlik ve taşıma

kapasitesini, Bayram, Bulut ve Yaylı (2020) çalışmalarında Doğu Karadeniz Bölgesinin taşıma kapasitesini, Çetin (2023) ise çalışmasında Bodrum'un aşırı turizm algısı ve destinasyon memnuniyetinin yeniden ziyaret etme niyetini nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmıştır. Ancak, Sapanca ilçesine yönelik taşıma kapasitesi algısı ve turist memnuniyeti konusunda yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır (Çalık ve Akgün, 2019; Zengin ve Kiper, 2020; Yılmaz, 2020).

Sapanca, büyükşehirlere olan yakınlığı ve doğal güzellikleriyle yerli ve yabancı pek çok ziyaretçi tarafından tercih edilen bir destinasyondur. Destinasyona gelen ziyaretçi sayısı gün geçtikçe artmakta buna bağlı olarak da bölgede mevsimsel ve mekânsal kalabalıklaşma problemi görülmektedir. Ortaya çıkan bu problemler Sapanca'nın taşıma kapasitesi kapsamında değerlendirilmesini zaruri kılmaktadır. Zira taşıma kapasitesinin aşılması yaşam kalitesinin düşmesine (Türker vd., 2024) bağlı olarak yerel halkın ilgisiz, öfkeli ya da saldırgan bir tavır sergilemelerine neden olmaktadır (Çolak vd., 2020). Bu durum, mevcut ziyaretçilerin memnuniyetsizlik yaşamasına, destinasyon hakkında olumsuz bir imaj geliştirmelerine ve dolayısıyla destinasyonun sürdürülebilirliğinin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada destinasyonda meydana gelen mevsimsel ve mekânsal kalabalıklığı ziyaretçilerin nasıl karşıladıkları anlaşılmaya çalışılmış ve araştırma problemi "Sapanca destinasyonun taşıma kapasitesi algısı, ziyaretçilerin memnuniyetini etkiler mi?" olarak belirlenmiştir. Araştırma bu yönüyle literatürdeki eksikliği doldurabilmesi açısından önem arz etmektedir. Öte yandan yapılan çalışmalarda elde edilecek verilerin, arz belirleyicilerin destinasyona yönelik oluşturacakları plan, politika ve stratejilerde sunacağı katkılar açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve ve Hipotezlerin Geliştirilmesi

2.1. Turizmde Psikolojik Taşıma Kapasitesi ve Ziyaretçi Memnuniyeti

Psikolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin bir bölgede yaşadığı deneyimlerden razı olabilecekleri en düşük memnuniyet düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Rızaoğlu ve Tanrısevdi, 1997). Holden (2016) psikolojik taşıma kapasitesini bir turizm destinasyonunu ziyaret eden kişilerin memnuniyet derecesi olarak açıklamıştır. Alan yazında sosyal taşıma kapasitesi ve psikolojik taşıma kapasitesi kavramı sıklıkla birlikte kullanılmaktadır. Buna karşın bu iki kavram birbirinden net çizgilerle ayrılmaktadır. Sosyal taşıma kapasitesi turizmin yerel halk üzerindeki sosyal ve kültürel etkilerini ölçerken; psikolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin destinasyona yönelik algılarını ve memnuniyet düzeylerini değerlendirmektedir (Liu, 2003).

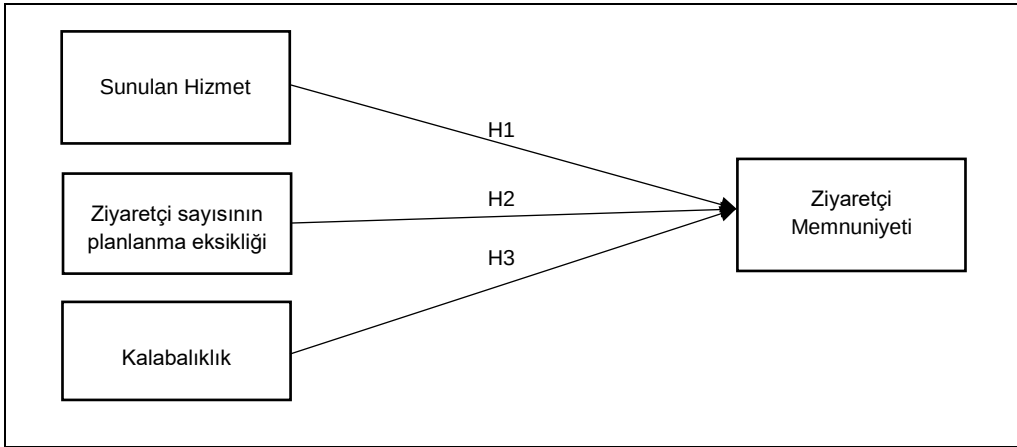
Ziyaretçi memnuniyeti ise ziyaretçilerin turizm ürünlerini satın almadan önceki beklentileri ve satın aldıktan sonra ortaya çıkan mutluluklarını, memnuniyetsizliklerini ve sevinçlerini içeren psikolojik bir kavramdır (Gün vd., 2019). Wang vd. (2009) ziyaretçi memnuniyetini, turizm faaliyetlerinin bilişsel ve duygusal faktörler ile oluşmasının yanı sıra destinasyona ait çeşitli bileşenlerin toplu halde değerlendirilmesi olarak açıklamıştır. Günümüzde ziyaretçilerin daha seçici ve bilinçli olmaları, isteklerinin, beklentilerinin, ihtiyaçlarının değişmesi ve sunulan hizmetlerin farklı ziyaretçi tiplerine hitap etmesi memnuniyet sürecini oldukça karmaşık ve zor bir hale getirmektedir (Dağıstan, 2019). Destinasyonda sunulan hizmet, ziyaretçi sayısına

yönelik yapılan planlama ve destinasyonun kalabalıklığı ziyaretçinin destinasyon algısı ve memnuniyeti üzerinde son derece önemli kriterler olarak kabul edilmektedir.

2.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezlerin Geliştirilmesi

Araştırmaya ilişkin hipotezlerin geliştirilmesinde, ziyaretçilerin destinasyonda yaşadıkları deneyimleri nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla psikolojik taşıma kapasitesini oluşturan "destinasyonda sunulan hizmetler", "ziyaretçi sayısının planlama eksikliği" ve "kalabalıklık" boyutlarından yararlanılmıştır. Öngörülen hipotezler doğrultusunda, Şekil 1'de gösterilen model geliştirilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Modele göre, psikolojik taşıma kapasitesinin alt boyutlarının turist memnuniyeti üzerinde etkisi bulunmaktadır. Taşıma kapasitesinin alt boyutları olan "sunulan hizmet", "ziyaretçi sayısının planlanma eksikliği" ve "kalabalıklık" bağımsız değişkenler, ziyaretçi memnuniyeti ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

2.2.1. Destinasyonda sunulan hizmetler

Bu araştırmada destinasyonda sunulan hizmetler; "bilgilendirme", "ulaşım", "temizlik hizmetleri" ve "güvenlik" unsurları altında incelenmektedir. Zira destinasyonlarda ziyaretçilere sunulan hizmetlerin içerik ve çeşitliliği ziyaretçi memnuniyetini arttıran etkenlerden biridir (Ünal, 2019). Ziyaretçiler hem gitmeden hem de gittikten sonra bir destinasyonda sağlıklı bir bilgi akışının olmasını ve sürmesini bekler. Destinasyon hakkında ön bilgi almak üzere erişim olanakları, yönlendirme, bilgi levhaları, yabancı dil desteği onların memnuniyeti açısından son derece önemlidir. Yılmaz ve Mestav'ın (2023) yapmış olduğu çalışma bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Yazarlar yapmış oldukları araştırmada destinasyon imaj başarımı ve ziyaretçilerin memnuniyetinin sağlanmasında bilgilendirme faktörünün etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ziyaretçi memnuniyetinin kazanılmasında etkili olan bir diğer faktör ise ulaşım'dır. Turizm faaliyetlerine katılmak isteyen ziyaretçiler çeşitli araçlarla turizm destinasyonlarına ulaşmakta ve tatil süresince pek çok farklı deneyimler elde etmektedirler. Ziyaretçilerin gidecekleri destinasyona ulaşımalarının kolay olması turist memnuniyeti açısından oldukça önemlidir (Kozak, 2003). Nitekim Demirdelen vd. (2020) yapmış oldukları çalışmada ulaşımın kolay olmasının turist memnuniyetini artırdığını ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde destinasyonda sunulan temizlik ve hijyen faktörü

ziyaretçilerin memnuniyeti üzerinde olumlu etkiye sahiptir (Seçilmiş, 2012). Ziyaretçiler gidecekleri bölgelerin temiz ve hijyenik olmasını kalite ile ilişkilendirmişlerdir. Bu nedenle gidilen destinasyonun temiz olması ziyaretçiler tarafından aranan ilk niteliklerden biridir (Ghiselli, 2014). Mancı (2022), araştırmasında temizlik ve hijyen gibi unsurların turist memnuniyet düzeyini etkilediğine işaret etmektedir. Destinasyonda sunulan hizmetlerin en önemli unsurlarından bir diğeri de güvenlidir. Ziyaretçiler can ve mal güvenliklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destinasyonları ziyaret ederler. Payam (2015), çalışmasında bir turizm destinasyonunun başarılı olmasında ziyaretçilere sunduğu güvenli ortamın büyük bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu doğrultuda destinasyonda sunulan hizmetlerin turist memnuniyeti üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek hem literatüre katkı sağlamakta hem de uygulama alanında yerel yönetimler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları için geliştirilebilecek önerilerin oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H1: Destinasyonda sunulan hizmetler boyutu ziyaretçi memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.

2.2.2. Ziyaretçi sayısının planlama eksikliği

Taşıma kapasitesinin boyutlarından biri olan “ziyaretçi sayısının planlama eksikliği” turizm destinasyonlarının yaşam döngüsünde en önemli faktörlerden biridir. Sowman (1987), sosyal taşıma kapasitesini, bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin bölgedeki doğal kaynakları diğer bireylerle birlikte kullanmaları sonucu ortaya çıkan etkileşimle açıklamış ve bu durumun psikolojik veya davranışsal kapasite olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Bu durumda destinasyona gelen ziyaretçi sayısının planlama eksikliği, destinasyonda bulunan kaynakların sınırlı olması nedeniyle taşıma kapasitesi ile ilgili sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu sorunlar aynı zamanda sosyal yaşam, doğal çevre, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem gibi unsurları olumsuz etkileyebilmektedir (Saraç, 2020, 2022). Bu alanlarda ortaya çıkacak olumsuzluklar, turizm destinasyonun çekiciliğini yitirmesine ve rakip destinasyonlarla rekabet edemez hale gelmesine neden olabilir (Butler, 1980). Nitekim Aktymbayeva vd. (2023) çalışmalarında ziyaretçi sayısının ziyaretçi deneyimi üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Çalışmada aşırı ziyaretçi yoğunluğunun, destinasyon kaynaklarını ve ziyaretçi memnuniyetini olumsuz etkileyebileceği sonucuna varılmıştır. Diğer yandan destinasyonda ziyaretçi sayısında yaşanan artış, ziyaretçilerin destinasyona ilişkin deneyimlerinin kalitesine dair algılarını da değiştirebilir. Bu doğrultuda turizm destinasyonlarında ziyaretçi sayısının planlama eksikliğinin turist memnuniyeti üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek hem literatüre katkı sağlamakta hem de uygulama alanında yerel yönetimler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları için geliştirilebilecek önerilerin oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H2: Ziyaretçi sayısının planlama eksikliği boyutu ziyaretçi memnuniyeti üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir.

2.2.3. Kalabalıklık

Psikolojik taşıma kapasitesinin bir diğer boyutu olan “kalabalıklık” belirli bir bölgedeki insan yoğunluğunun olumsuz olarak değerlendirilmesi anlamına gelmektedir (Vaske ve Shelby, 2008). Destinasyonların hızla büyümesi ve ziyaretçi sayısının artmasıyla birlikte ortaya çıkan insan yoğunluğu deneyim kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Arnberger ve Haider, 2007). Ayrıca taşıma kapasitesi belirlenirken ziyaretçilerin birbirleri ile karşılaşma sıklığı ve karşılaşılan kişi sayısının fazlalığının kalabalık algısı

üzerinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Stankey ve McCool, 1984). Phi ve diğerlerinin (2024) yapmış olduğu araştırmada da ziyaretçilerin algıladığı kalabalığın, destinasyonun algılanan değeri, ziyaretçi memnuniyeti ve sadakati arasındaki ilişkileri olumsuz etkilediği ortaya konmuştur. Turizm destinasyonlarının kalabalık olması atık oluşumunun artmasıyla birlikte su kirliliği ve çevresel problemlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır (Capocchi vd., 2019). Ayrıca, kalabalık nedeniyle yoğun trafik, park sorunu destinasyonda bulunan ürün ve hizmetlerin fiyatlarında artış (Alonso-Almeida vd., 2019) konaklama sayılarını arttırabilmek için doğal alanlara otel, bungalov kurulması ve ormanlık alanların tahrip edilmesi gibi problemlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Taşıma kapasitesi, sürdürülebilirlik ve kalabalıklık kavramları birbirleriyle ilişkilidir. Buna bağlı olarak destinasyonlarda taşıma kapasitesi aşıldığı zaman ziyaretçilerde ve bölge halkında kalabalıklık algısı oluşmaktadır (Neuts ve Nijkamp, 2012). Bu doğrultuda turizm destinasyonlarında kalabalıklık algısının turist memnuniyeti üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek hem literatüre katkı sağlamakta hem de uygulama alanında yerel yönetimler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları için geliştirilebilecek önerilerin oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H3: Kalabalıklık boyutu turist memnuniyeti üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir.

3. Araştırma Metodu

Bu çalışmada Sapanca'nın psikolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçi algısı ile belirlenmeye çalışılmış ve ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algılarının memnuniyetleri üzerindeki etkilerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda veriler Sapanca'ya gelen yerli ziyaretçilerden anket tekniğiyle elde edilmiştir. Ölçek boyutlarının belirlenebilmesi için "faktör analizi" ve taşıma kapasitesi ölçeği boyutlarının ziyaretçi memnuniyetine etkisini belirlemek amacıyla "çoklu regresyon analizi" tercih edilmiştir.

3.1. Anketin Niteliği

Araştırmada kullanılan ankette iki ölçek yer almaktadır. Ölçeklerden biri taşıma kapasitesi algılarını ölçmek için 14 adet, bir diğeri ise turist memnuniyetini ölçmek için 3 adet ifadeden oluşmaktadır. Kline (1994) araştırmalarda örneklem sayısının ölçekte bulunan maddelerin 10 katı olması gerektiğini önermektedir. Bu doğrultuda, her ne kadar 30 (3'ün katı) ve 140 (14'ün katı) katılımcı sayısına ulaşmak yeterli görülse de, geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla sınırsız evren varsayımına göre önerilen 384 katılımcıdan (Sekaran, 2003) daha fazla sayıda örnekleme ulaşılmıştır. Araştırmada "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "orta düzeyde katılıyorum", "katılıyorum", "kesinlikle katılıyorum" aralığında 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bulunan taşıma kapasitesi algısına ilişkin ölçeğin oluşturulmasında Tokmak'ın (2008) çalışmasından yararlanılmıştır. İkinci bölümde ziyaretçi memnuniyetini ölçmeye yönelik Mehmetoğlu ve Engen (2011) çalışmasında Pine ve Gilmore'un (1998) çalışmasından istifade ederek geliştirdiği 3 ifadeli ve tek boyutlu turist memnuniyeti ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan bu ölçek, yerli ve yabancı literatürde ziyaretçilerin destinasyon memnuniyetini belirlemek amacıyla sıklıkla kullanılan ve bu çalışmayla da uyumlu olduğu düşünülen bir ölçektir.

Üçüncü bölümde ziyaretçilerin demografik bilgileri, ziyaret nedenleri, Sapanca'nın turizm kaynaklarına zarar veren faktörler, çevre tahribatının puanlanması ve yerel halkın davranışları ile ilgili sorular yer almaktadır. Soruların oluşturulmasında Erdemir'in (2018) çalışmasından yararlanılmıştır. Anket uygulaması yapmak için Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulundan 02.08.2022 tarih

ve E-26428519-044-54229 sayılı protokol numarası ile izin alınmış araştırma verileri 02.08.2022-01.10.2022 tarihleri arasında çalışma evreninden toplanmıştır.

3.2. Örneklem ve verilerin Toplanması

Sapanca'ya gelen tüm yerli ziyaretçiler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Sapanca, sahip olduğu doğal ve kültürel yapısıyla farklı turizm çeşitlerine ev sahipliği yaptığından son yıllarda bölgede turizm plansız bir gelişme göstermektedir. Plansız gelişmeye bağlı olarak destinasyonda ortaya çıkan problemler, bölgenin araştırma alanı olarak seçilmesine neden olmuştur. Destinasyona günübirlik gelen ziyaretçilerin sayılarının tespit edilmesi zor olduğundan evrenin sınırlarını bilmek mümkün değildir. Ayrıca, ilçeye gelen yerli ziyaretçilerin hepsine zaman ve ekonomik nedenlerden dolayı ulaşmanın mümkün olmaması örnekleme yönteminin kullanılmasına neden olmuştur. Bu nedenle araştırmada ziyaretçilerin belirlenmesi, anketin uygulanması ve verinin hızlı bir şekilde temin edilmesi için kolayda örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntemde belirli bir zaman ya da mekân mefhumu olmaksızın verilerin toplandığı yer ve zamanda var olan herkese ulaşılmaya çalışılmaktadır (Aaker, 2007). Araştırmada 161'i online olmak üzere toplamda 450 kişiye ulaşılmıştır. Anketlerin 33'ü kusurlu olduğu gerekçeyle analizden çıkarılarak analizler 417 anket ile yapılmıştır.

3.3. Verilerin analizi

Bu çalışmada anket tekniği ile elde edilen verilerin analizi SPSS istatistik paket programıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak örneklemin demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmış ve tablolaştırılmıştır. Sonrasında elde edilen yüzde, frekans ve ortalama testleri kullanılarak turistlerin taşıma kapasitesi ve memnuniyet algılama düzeylerine yer verilmiştir

Araştırmada taşıma kapasitesi ve ziyaretçi memnuniyeti ölçeklerinin yapısal geçerliğini incelemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve ifadelerin toplandığı boyutlar belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi birbiriyle ölçekte bulunan çok sayıda değişkeni, birbirleriyle ilişkili az sayıda temel değişkenler altında toplamayı amaçlayan bir analizdir (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Ortaya çıkan her değişken faktör (boyut) olarak ifade edilmektedir (Raykov ve Marcoulides, 2006). Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına karar vermek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett küresellik testi yapılmıştır. KMO değerinin 0,5'ten büyük olması örneklemin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006). Barlett küresellik testi sonucunda ise anlamlılık değerinin $p < 0,05$ olması gerekmektedir (Henson ve Roberts, 2006).

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesinde Cronbach's Alpha değeri hesaplanmıştır. Bu değer, ölçekte bulunan ifadelerin içsel tutarlılığının bir ölçüsüdür (Alpar, 2010). Alfa değerinin 0,70'ten büyük olması ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesidir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Araştırmada verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Dağılımın normal olabilmesi için basıklık ve çarpıklık değerleri +1,5 ve -1,5 aralığında olmalıdır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Yapılan analizler sonucunda, basıklık değerlerinin -0,398 ile 0,103 arasında, çarpıklık değerlerinin ise -0,813 ile 0,213 arasında değiştiği ve bu değerlerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma normal dağılım şartını karşıladığından çoklu regresyon analizi için gerekli varsayımlar sağlanmıştır.

Çalışmada taşıma kapasitesi ölçeği boyutlarının turist memnuniyetine etkisini belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizinden yararlanılmıştır. Regresyon analizi bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin matematiksel model şeklinde gösterilmesidir (Ural ve Kılıç, 2013). Regresyon analizinde bağımsız değişken, diğeri üzerinde etkisi olan değişkendir. Bağımlı değişken ise bağımsız değişkenden etkilenendir. Tek değişkenli regresyon modeli, tek bir bağımsız değişkenin herhangi bir bağımlı değişkenle etkileşiminde birden çok bağımsız değişkenin herhangi bir bağımlı değişkenle ölçülmesi durumunda çoklu regresyon modeli kullanılması gerekmektedir (Eroğlu, 2017). İstatistik teorisinde çoklu regresyon analizin denklemi şöyle ifade edilmektedir:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n + \varepsilon$$

Denklemden bulunan “Y” bağımlı değişkeni, “X” modelde bulunan bağımsız değişkeni, “β katsayıları” tahmin edilecek parametreleri ve “α” regresyon doğrusunun eksenini dikey kestiği noktayı açıklamaktadır. Çoklu regresyon analizinde bulguların anlamlı olup olmadığı “F” değeri ile incelenmektedir. İstatistiğin sig. değeri 0,05’in altındaysa “F” değeri ve model istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu çalışmada modeli oluşturan bütün değişkenlerin modele katkısının değerlendirilmesini sağlayan regresyon analizinin *enter* yöntemi tercih edilmiştir (Küçüksille, 2017). Zira araştırmada taşıma kapasitesinin her bir boyutunun turist memnuniyeti üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

		n	%	Toplamlı Yüzde
Cinsiyet	Erkek	215	51,6	51,6
	Kadın	199	47,7	99,3
	Kayıp Veri	3	0,7	100
	Toplam	417	100	
Yaş	18-25	95	22,8	22,8
	26-35	128	30,7	53,5
	36-45	123	29,5	83
	46-55	50	12	95
	56 ve üstü	20	4,8	98,8
	Kayıp Veri	2	0,2	100
	Toplam	417	100	
Medeni Durum	Evli	219	52,5	52,5
	Bekar	166	39,8	92,3
	Kayıp Veri	32	7,7	100
	Toplam	417	100	
Eğitim Durumu	İlk Öğretim	12	2,9	2,9
	Orta Öğretim	27	6,5	9,4
	Lise	120	28,7	38,1
	Üniversite	249	59,7	97,9
	Eksik Veri	9	2,2	100
	Toplam	417	100	

4. Bulgular

4.1. Katılımcı Profili

Tablo 1.’de katılımcıların demografik özellikleri yer almaktadır. Katılımcılardan elde edilen verilere göre cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve meslek bilgileriyle alakalı yüzde ve frekans dağılımları belirlenmiştir.

Tablo 1'in devamı

Meslek	Emekli	22	5,3	5,3
	Esnaf	28	6,7	12
	İşçi	66	15,8	27,8
	Memur	47	11,3	39,1
	Öğrenci	47	11,3	50,4
	Serbest Melek	40	9,6	60
	Ev Hanımı	46	11	71
	Diğer	107	25,6	96,6
	Kayıp Veri	14	3,4	100
	Toplam	417	100	

Tablo 1'e göre; araştırmaya toplamda 417 kişi katılmıştır. Katılımcıların %51,6'sı erkektir. Yaş aralıklarına göre %30,7'si 26-35 yaş arasında, %52,5'i evli ve %59,7'si üniversite mezunudur.

4.2. Katılımcıların Sapanca'yı Ziyaret Etme Nedeni

Tablo 2'de görüldüğü üzere araştırma kapsamında katılımcıların Sapanca'yı ziyaret etme nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların %73,9'u gibi büyük bir çoğunluğunun (308 kişi) ziyaret etme nedeni "doğal çevre" olmuştur. Katılımcıların %65,2'sinin (272 kişi) ziyaret etme nedeni ise "göl"dür. Tanıtım ve reklam faaliyetleri ise %7,9 oranla (33 kişi) katılımcıların Sapanca'yı ziyaret etmelerine yönelik en düşük orana sahip neden olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2: Örneklemin Sapanca'yı Ziyaret Nedeni

Göl		Doğal Çevre		Gezi Programında Yer Alması		Boş Vakit Aktivitesi		Tanıtım ve Reklam Faaliyetleri		Yer Halkın Misafirperverliği		Konaklama Olanakları		Diğer	
F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
272	65,2	308	73,9	71	17,0	164	39,3	33	7,9	40	9,6	73	17,5	33	7,9

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların büyük çoğunluğu Sapanca'yı doğal çevresi ve gölden dolayı ziyaret etmektedir.

4.3. Sapanca'nın Turizm Kaynaklarına Zarar Veren Faktörler

Tablo 3'te görüldüğü üzere araştırma kapsamında katılımcılara göre Sapanca'nın turizm kaynaklarına zarar veren faktörlerin neler olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 3: Sapanca'nın Turizm Kaynaklarına Zarar Veren Faktörler

Bakımsızlık		Gelişmişlik Düzeyi		Plansız Gelişme		Denetim Eksikliği		Doğal Afetler		Ziyaretçi Davranışları		Ziyaretçi Sayısının Fazlalığı		Doğal Çevre Tahribatı	
F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
176	42,2	121	29,0	251	60,2	202	48,4	52	12,5	213	51,1	277	66,4	280	67,1

Katılımcılar, Sapanca'ya en fazla zarar veren faktörün %67,1 oranla (280 kişi) doğal çevre tahribatı olduğunu ifade etmektedir. Bunu ikinci sırada %66,4 oranla (277) ziyaretçi sayısının fazlalığı, üçüncü sırada ise %60,2 oranla (251 kişi) plansız gelişme takip etmektedir.

4.4. Çevresel Tahribat

Tablo 4'te görüldüğü üzere araştırmada katılımcılardan Sapanca'daki çevresel tahribatı düşükten yükseğe doğru (0'dan 10'a kadar) puanlamaları istenmiştir. (Çevre tahribatı yoksa 0, en düşük 1, en yüksek 10).

Tablo 4: Çevresel Tahribatın Şiddeti

	n	%	Toplamlı Yüzde
Çevresel Tahribat	0	10	2,4
	1	9	2,2
	2	13	3,1
	3	18	4,3
	4	28	6,7
	5	55	13,2
	6	62	14,9
	7	73	17,5
	8	54	12,9
	9	37	8,9
	10	58	13,9
Toplam	417	100	

Elde edilen sonuçlara göre %2,4'ü Sapanca'da çevre tahribatının olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların %17,5'i (73 kişi) Sapanca'da orta üst düzeyde çevresel tahribat olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %13,9'u (58 kişi) Sapanca'da yüksek düzeyde tahribat olduğunu belirtmiştir.

4.5. Katılımcıların yerel halka yönelik algıları

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılımcılara yerel halkın kendilerini rahatsız eden davranışlarının olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda sorulan soruya katılımcıların %66,4'ü (277 kişi) yerel halkın kendilerini rahatsız eden bir davranış olmadığını %33,6'sı (140 kişi) ise yerel halkın bazı davranışlarından rahatsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 5: Yerel Halkın Davranışları

		n	%	Toplamlı Yüzde
Yerel Halkın Rahatsız Eden Davranışları Var mıdır?	Evet	140	33,6	33,6
	Hayır	277	66,4	100
	Toplam	417	100	

Bu doğrultuda Tablo 6'da görüldüğü üzere katılımcılardan yerel halkın kendilerini en çok rahatsız ettikleri davranışları belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 6: Yerel Halkın Rahatsız Eden Davranışları

Kaba Olmaları		Küçümseyici Olmaları		İlgisiz Olmaları		Farklı Fiyat Tarifeleri Uygulamaları		Diğer	
F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
87	20,8	25	6,0	85	20,4	162	38,8	21	5,5

Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %38,8'i (162 kişi) yerel halkın ziyaretçilere karşı farklı fiyat tarifesi uygulamalarından rahatsızdır. Katılımcıların %20,8'i (87 kişi) yerel halkın kaba olduğunu düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların %20,4'ü (85 kişi) yerel halkın ziyaretçilere karşı ilgisiz olduğunu ifade etmişlerdir.

4.6. Açımlayıcı Faktör Analizi

Tablo 7'de ve Tablo 8'de görüldüğü üzere araştırmada kullanılan taşıma kapasitesi ve ziyaretçi memnuniyeti ölçeklerinin yapısal geçerliliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeklerin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesinde KMO ve Bartlett küresellik testleri değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, taşıma kapasitesi ölçeği için KMO değeri 0,848 bulunmuş ve bu değer çok iyi düzeyde kabul edilmiştir. Ziyaretçi memnuniyeti ölçeğinin KMO değeri ise 0,733 olup iyi düzeyde değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar her iki ölçeğin de faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Sharma, 1996). Bartlett küresellik testi sonuçlarına göre elde edilen $p < 0,05$ değeri, değişkenler arasında yeterli düzeyde korelasyon bulunduğunu ve bu

nedenle faktör analizinin uygulanabilir olduğunu göstermektedir (Zwick ve Velicer, 1986).

Tablo 7: Taşıma Kapasitesi Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alfa	Ortalama	Std. Sapma
Kalabalıklık (K)	Sapanca'daki kalabalıklık doğal güzelliklere zarar verebilecek düzeyde görünüyor	,887	24,161	,914	3,8817	1,02672
	Sapanca'daki kalabalıklık sapanca gölünü kirletebilecek düzeyde görünüyor	,866				
	Sapanca'daki kalabalıklık doğal alanlara zarar verebilecek düzeyde görünüyor	,835				
	Kalabalıktan dolayı Sapanca'daki doğal güzelliklerin daha çabuk bozulacağını düşünüyorum	,814				
Sunulan Hizmet (SH)	Sapanca'da gezilecek yerlerle alakalı bilgilendirmenin yeterli olduğunu düşünüyorum	,779	20,808	,786	3,1579	,84617
	Sapanca'da rekreasyon alanlarını rahatlıkla gezabildim	,723				
	Sapanca'da güvenlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum	,713				
	Sapanca'da temizlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum	,683				
	Sapanca'yı gezerken kalabalıktan rahatsızlık hissetmedim	,624				
	Sapanca'ya ulaşım kolaydır.	,615				
Ziyaretçi Sayısı Planlama Eksikliği (ZPE)	Sapanca'ya gelecek maksimum ziyaretçi sayısının belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum	,890	17,281	,777	3,7508	,93882
	Sapanca'da ziyaretçi sayılarına bir sınırlama getirilmesi gerektiğini düşünüyorum	,828				
	Sapanca'ya daha az ziyaretçinin olduğu bir zamanda gelmek isterim	,573				
	Sapanca'da doğal alanlarda sahilde uygun olan sayıdan fazla ziyaretçi mevcuttur	,518				
KMO=0,848, X ² =2719,692, p<0,05			62,250	0,711	3,5968	,58882

Yapılan faktör analizine göre taşıma kapasitesi ölçeği; “kalabalıklık”, “sunulan hizmet” ve “ziyaretçi sayısı planlama eksikliği” olmak üzere üç boyut altında toplanmıştır. Ziyaretçi memnuniyeti ölçeği ise tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Analiz sonuçlarında ulaşılan boyutların aritmetik ortalamalarına ve standart sapma değerlerine de yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 3,8817 değeri ile kalabalıklık boyutu en yüksek ortalamaya sahiptir. En düşük ortalama ise 3,1579 değer ile sunulan hizmet boyutudur. Ziyaretçi sayısı planlama boyutu 3,7508, değer ile ikinci yüksek ortalamaya sahip taşıma kapasitesi algısı boyutudur. Ziyaretçi memnuniyeti boyutu ise 3,6171 ortalamaya sahiptir. Bu doğrultuda kalabalıklık, ziyaretçi sayısı planlama eksikliği ve ziyaretçi memnuniyeti algılamalarının yüksek düzeyde, sunulan hizmet algılamalarının ise orta düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu söylenebilmektedir. Diğer yandan ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,711’dir. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyi yeterli seviyededir.

Tablo 8: Ziyaretçi Memnuniyeti Açımlayıcı Faktör Analizi

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alfa	Ortalama	Std. Sapma
Ziyaretçi Memnuniyeti (ZM)	Sapanca'daki turizm çeşitleri beklentimi karşıladı	,898	78,414	,861	3,6171	1,01469
	Sapanca'daki turistik deneyimimden genel olarak memnunum	,886				
	Sapanca'yı ziyaret etme kararımın memnunum	,871				
KMO=0,733, X ² =584,789, p<0,05						

Tablo 8'de yer alan ölçeğe ait güvenirlik katsayısı 0,861'dır. Buna göre faktörün güvenirlik düzeyi çok yüksektir (Nunnally & Bernstein, 1994).

4.7. Psikolojik Taşıma Kapasitesi Boyutları ve Ziyaretçi Memnuniyeti Boyutları Arasındaki İlişki

Tablo 9'da görüldüğü üzere psikolojik taşıma kapasitesi boyutlarının ziyaretçi memnuniyeti ile ilişkilerini tespit etmek üzere pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişkilerin gücünü değerlendirmek için genellikle korelasyon katsayısından yararlanılır. Örneklem büyüklüğünün 100'ün üzerinde olduğu durumlarda, korelasyon katsayısı (r) 0.70'in üzerinde ise değişkenler arasında "güçlü bir ilişki", r değerinin 0,40 ile 0,70 arasında olması durumunda "orta düzeyde bir ilişki", 0,20 ile 0,40 arasında olması halinde ise "zayıf bir ilişki" olduğu kabul edilmektedir (Papageorgiou, 2022).

Tablo 9: Ölçek Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi

Faktörler	SH	ZPE	K	ZM
Sunulan Hizmet (SH)	1	-,189**	-,206**	,539**
Ziyaretçi Sayısı Planlama Eksikliği (ZPE)	-,189**	1	,585**	-,063
Kalabalıklık (K)	-,206**	,585**	1	-,047
Ziyaretçi Memnuniyeti (ZM)	,539**	-,063	-,047	1

***p<0.01"

Tablo 9'da görüldüğü üzere korelasyon analizi sonuçlarına göre, "sunulan hizmet" değişkeni ile memnuniyet arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = .539, p < ,01). Bu durum, sunulan hizmetin düzeyi arttıkça ziyaretçilerin memnuniyet düzeyinin de arttığını göstermektedir. Buna karşın, "ziyaretçi sayısı planlama eksikliği" (r = -,063, p > ,05) ve "kalabalıklık" (r = -,047, p > ,05) değişkenleri ile memnuniyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

4.8. Psikolojik Taşıma Kapasitesi Algısının Memnuniyete Etkisinin Ölçülmesi

Örneklemin sahip olduğu taşıma kapasitesi algısının örneklemin memnuniyeti üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla oluşturulan hipotezler kapsamında elde edilen çoklu regresyon modeli aşağıdaki gibidir;

$$Y' = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon$$

Model içerisinde bulunan semboller değişkenleri ifade etmektedir. Değişkenlerin açıklaması aşağıdaki gibidir;

$$Y' = \text{tahmin edilen değişken}$$

α =sabit değişken

X_1 = Kalabalıklık

X_2 = Sunulan hizmet

X_3 = Ziyaretçi sayısı planlama eksikliği

Aşağıda yer alan tablolarda, örneklemin taşıma kapasitesi algılarının memnuniyete etkisini ölçmek için başvuru çoklu regresyon analizlerine yer verilmiştir. Tablo 10'da yer verilen regresyon analizi testine göre taşıma kapasitesi boyutlarının (kalabalıklık, sunulan hizmet, ziyaretçi sayısı planlama eksikliği) memnuniyete etkisi incelenmiştir. Bu modelde $p < 0,05$ değerinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile taşıma kapasitesi algısı boyutlarının en az biri memnuniyeti anlamlı bir şekilde açıklamaktadır.

Tablo 10: Regresyon Analizi Sonuçları

Model		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
1	Regresyon	126,090	3	42,030	57,437	,000 ^b
	Artan	302,219	413	,732		
	Toplam	428,309	416			

Tablo 11'de regresyon analizine yer verilmiştir. Bağımsız değişken olan taşıma kapasitesi algısının, bağımlı değişken olan memnuniyeti açıklama düzeyini incelemek amacıyla yapılan bu analizde, düzeltilmiş R^2 değerine bakıldığında (0,289) ile %28,9'luk bir etki olduğunu göstermektedir. Ayrıca DW katsayısı (1,971) seviyesinde olduğundan modelde otokorelasyon sorunu yoktur. Böyle bir durumda memnuniyette gelişen %28,92'luk bir değişim taşıma kapasitesi algısından kaynaklanmaktadır. Gözlemlenen sonuçlar doğrultusunda Sapanca'yı ziyaret eden turistlerin psikolojik taşıma kapasitesi algıları memnuniyetleri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.

Tablo 11: Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Model	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	Standart Hata	Durbin-Watson
1	,543 ^a	0,294	0,289	0,85543	1,971

Tablo 12'de taşıma kapasitesi boyutlarının memnuniyet üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla bireysel anlamlılık testlerine başvurulmuştur. Bu teste göre kalabalık boyutu (0,065) beta değeriyle, sunulan hizmet boyutu (0,553) beta değeriyle, ziyaretçi sayısı planlama eksikliği boyutu (0,003) beta değeriyle memnuniyeti istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir. Ayrıca $VIF < 10$ olduğundan dolayı bağımsız değişkenler arasında çoklu bağıntı bulunmamaktadır. Oluşturulan model sonucunda elde edilen veriler aşağıda yer almaktadır;

$Y' = 1,270 + (0,062) * \text{Kalabalıklık} + (0,659) * \text{Sunulan Hizmet} + (0,006) * \text{Ziyaretçi sayısı planlama eksikliği}$

Tablo 12: Çok Değişkenli Regresyon Analizi (Değişkenler Yüzdelik Oranı)

Model	Bağımsız Değişkenler	Standardize Edilmiş Katsayı			Doğrusallık İstatistiği	
		Beta	t	p	Hata payı	VIF
1	Sabit		4,568	0,00		
	Kalabalıklık	0,065	1,270	0,20	,648	1,543
	Sunulan Hizmet	0,553	13,034	0,00	,950	1,052
	Ziyaretçi Sayısı Planlama eksikliği	0,003	0,62	0,95	,653	1,532

Bu bağlamda taşıma kapasitesinin sunulan hizmet boyutundaki bir birimlik artışın, turistlerin memnuniyet düzeylerinde %65'lik bir artışa neden olmaktadır. Bu durum turistlerin destinasyondan memnuniyetini en yüksek düzeyde etkileyen boyutun sunulan hizmetler olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla araştırmadaki hipotezlerden **H1** (*Destinasyonda sunulan hizmetler boyutu ziyaretçi memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.*) hipotezi kabul edilmiştir.

Kalabalıklık ve ziyaretçi sayısı planlama eksikliği boyutunun ziyaretçi memnuniyetinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum bölgedeki kalabalıklığın ve ziyaretçi planlamasının yapılmamasının turist memnuniyeti üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre; **H2** (*Ziyaretçi sayısının planlama eksikliği boyutu ziyaretçi memnuniyeti üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir*) ve **H3** (*Kalabalıklık boyutu ziyaretçi memnuniyeti üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir*) hipotezleri reddedilmiştir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Sapanca'daki psikolojik taşıma kapasitesi algılarının belirlenmesi ve bu algının ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada taşıma kapasitesine yönelik gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizi sonucunda üç temel boyut ortaya çıkmıştır. Bunlar; "kalabalıklık", "sunulan hizmet" ve "ziyaretçi sayısına yönelik planlama eksikliği"dir. Literatürde, taşıma kapasitesini belirlemeye yönelik çok sayıda çalışmaya rastlanmakta ve bu çalışmalarda farklı boyutlara rastlanmaktadır. Örneğin, Seçilmiş vd. (2017), çalışmalarında "gelir ve altyapıya etki", "bölgesel enflasyon" ve "sosyal değişim" boyutlarını ortaya koymuşlardır. Erdemir (2018) ise çalışmasında "turizmin çevresel etkisine ilişkin psikolojik taşıma kapasitesi", "çevresel duyarlılık", "hizmet kalitesine yönelik psikolojik taşıma kapasitesi" ve "yoğunluk" olmak üzere dört farklı faktör belirlemiştir. Şen'in (2019) araştırmasında, "kalabalık", "ziyaret deneyimleri" ve "ziyaretçi sayısı"na ilişkin algılar öne çıkmıştır. Saçılık ve Baysal (2019), çalışmalarında "turizmin algılanan pozitif etkileri", "algılanan negatif etkiler", "kişisel fayda", "yerel halk memnuniyeti" ve "turizm gelişimine yönelik tutum" şeklinde beş farklı boyuta ulaşmışlardır. Altunöz vd. (2020) ise çalışmalarında "yoğunluk", "hizmet kalitesi", "çevresel etki" ve "çevresel duyarlılık" bağlamında algı farklılıklarını analiz etmişlerdir. Demirci vd. (2020), çalışmalarında "taşıma kapasitesi", "memnuniyet" ve "tekrar ziyaret niyeti" değişkenlerine yer vermektedir. Özgürel vd. (2021) ise "geleneksel ve psikolojik değişim", "sosyo-ekonomik dönüşüm", "fiziksel gelişmişlik" ile "piyasa değeri ve gelir artışı" olmak üzere ortaya dört boyut koymuşlardır. Görüldüğü üzere, her ne kadar benzer olgular ölçülmeye çalışılsa da literatürde ortaya konan boyutlar büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri, araştırma amaçlarına bağlı olarak boyutların yeniden adlandırılmasıdır.

Ziyaretçilerden elde edilen sonuçlar, her ne kadar Sapanca'nın fiziksel taşıma kapasitesi aşılmaya başlasa da psikolojik taşıma kapasitesinin ziyaretçiler açısından halen kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu göstermektedir. Psikolojik taşıma kapasitesinin boyutlarından biri kalabalıklıktır. Kalabalıklık, bireyler arası etkileşimde sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Sapanca'ya gelen ziyaretçilerin büyük bir kısmı (%66,4), yerel halkla etkileşimlerinde rahatsız edici bir durumla karşılaşmadıklarını belirtmektedir. Bu durum, destinasyonun sosyal bakımdan sürdürülebilirliğin olumlu bir düzlemde ilerlediği düşüncesini güçlendirmektedir. Nitekim, daha önce Sapanca özelinde yapılan çalışmalarla da benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Çolak, 2023).

Psikolojik taşıma kapasitesinin boyutlarından biri de sunulan hizmettir. Sapanca'ya gelen ziyaretçilerin bir kısmı fiyat farklılıkları (%38,8) ve yerel halkın davranışları (kaba olmaları %20,8, ilgisiz olmaları %20,4 ve küçümseyici olmaları %6) konusunda bazı olumsuz izlenimlere sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, destinasyonda hizmet sunumuna ilişkin algıların iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Sapanca'nın psikolojik taşıma kapasitesine ilişkin algılar pozitif yöndedir; ancak bazı hizmetsel unsurların gözden geçirilmesi, hem ziyaretçi memnuniyetini artırmak hem de sürdürülebilir turizm anlayışını güçlendirmek açısından önem arz etmektedir.

Psikolojik taşıma kapasitesine yönelik önemli diğer bir boyut ise ziyaretçi sayısı planlama eksikliğidir. Sapanca'ya gelen ziyaretçiler, Sapanca'ya gelen ziyaretçi sayısında bir planlamaya ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. Zira ziyaretçi sayısının kapasitenin üzerinde olması o destinasyona ait çekiciliklerin zarar görmesine ve ziyaretçilerin o destinasyonu yeniden ziyaret etmelerinin önüne geçebilir. Sapanca'ya doğal çevresi nedeniyle birçok ziyaretçi gelmektedir (%73,9). Ziyaretçilerin bölgede doğal çevre tahribatının yüksek düzeyde olduğunu düşünmeleri destinasyonda turizmin geleceği açısından sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle araştırmada ziyaretçilerin doğal çevre tahribatına yönelik düşünceleri sorgulanmıştır. Ziyaretçilerin %67,1'ine göre turizm kaynaklarına zarar veren unsur doğal çevre tahribatıdır. Tahribatın şiddetine yönelik sorulan soruda ise Ziyaretçilerin %17,5'i Sapanca'da yaklaşık olarak orta düzeyde bir çevresel tahribatın yaşandığını belirtmiştir. Araştırmada ziyaretçi sayısı planlama eksikliği boyutu, ziyaretçi memnuniyetini istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturacak düzeyde etkilememiş ve yukarıda da belirtildiği üzere analiz sonuçlarına göre ziyaretçi memnuniyeti yüksek bir ortalamaya sahiptir.

5.1. Teorik Çıkarımlar

Araştırmada psikolojik taşıma kapasitesi; kalabalıklık, sunulan hizmetler ve ziyaretçi sayısının planlama eksikliği olmak üzere üç alt boyut altında toplanmıştır. Bu araştırma diğer çalışmalarda yer alan çevresel ve fiziksel açıdan sınıflandırmalara alternatif olarak ziyaretçi algılarına dayalı bir model sunmakta, literatüre üç alt boyut kazandırmakta ve böylece kavramsal çeşitliliği artırmaktadır. Diğer yandan bu araştırma psikolojik taşıma kapasitesi ile ziyaretçi memnuniyeti arasındaki ilişkiye odaklanan nadir çalışmalardan biridir. Öte yandan Sapanca destinasyonuna gelen ziyaretçilerin psikolojik taşıma kapasitesi algılarının memnuniyetleri üzerindeki etkisini ampirik bir şekilde test ederek literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmuştur. Araştırmada "sunulan hizmet" boyutunun önemi ortaya çıkmakta ve hizmet kalitesinin sadece operasyonel alanlarda değil psikolojik taşıma kapasitesinin sürdürülebilirliğinde de kritik bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak çalışmada kalabalıklık ve ziyaretçi sayısının planlama eksikliği gibi değişkenlerin memnuniyet üzerinde her zaman doğrudan etkili olmayacağı görülmektedir.

5.2. Pratik Çıkarımlar

Araştırmaya göre Sapanca'ya gelen ziyaretçilerin memnuniyetini en fazla artıran psikolojik taşıma kapasitesi boyutu "sunulan hizmet"tir. Bu araştırma ziyaretçi memnuniyetinin sağlanmasında destinasyonda bilgilendirme, ulaşım, temizlik ve güvenlik gibi hizmetlerin kalitesinin artırılmasının önemini ortaya koymaktadır. Kalabalıklık ve ziyaretçi sayısının planlama eksikliği ise memnuniyet üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bu doğrultuda sunulan hizmetin ziyaretçi memnuniyetinin sağlanmasında kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte fiziksel taşıma kapasitesinin aşılma başlanması arz belirleyicilerin plan, politika ve

stratejilerinde dikkatli olmalarını gerektirmektedir. Sapanca'nın turizm taşıma kapasitesini zorlayacak yeni yatırımlar engellenmeli, yapılacak olan yatırımların belirli bir standarda sahip olması sağlanmalı, denetim mekanizması oluşturularak çevre tahribatına neden olan bütün girişimlerden uzak durulmalıdır. Mevcut yatırımların niteliği üzerinde durularak ziyaretçilerin memnuniyet düzeyinin artırılması hedeflenmelidir. Sapanca'da giderek yoğunlaşan ve artış gösteren turizm talebine karşın, ilçede meydana gelen dönemsel yoğunluğu tüm yıla yayabilecek, ziyaretçilerin memnuniyetini olumlu yönde etkileyecek bir turizm planı hayata geçirilmelidir. Turizmde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için nitelikli ziyaretçi ve nitelikli işletme anlayışı güdülmelidir. Sapanca ile ilgili alınan kararlarda ve yapılan planlarda yerel halk ile iş birliği yapılması gerekmektedir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği destinasyonlarda çevresel ve sosyal değişimler kaçınılmazdır; fakat ortaya çıkabilecek olumsuzluklar öngörülürse önüne geçilebilir. Bununla birlikte Sapanca'da turizm, bölgedeki doğal çekiciliklere zarar vermeden uygun kullanım seviyeleri ile gerçekleştirilmelidir. Doğal alanların korunması amacıyla bölgeye yatırım yapılmadan önce önlem alınmalı çevre standartlarının yerel yönetimler tarafından geliştirilip uygulamaya alınması gerekmektedir. Yetkili kamu kurum ve kuruluşları destinasyonlarda turizm planlaması yaparken taşıma kapasitesi sorunlarını dikkate almalı ve bölgeyi korumacı bir anlayışla hareket etmesi gerekmektedir.

6. Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalar

Bu araştırma, zaman ve maliyet gibi çeşitli sınırlılıklar taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Sapanca'ya günübirlik veya konaklama amaçlı gelen yerli ziyaretçilerle sınırlıdır. Araştırma sonuçları, araştırma anketindeki ifadeler ile sınırlıdır. Turist memnuniyetine etki eden birçok etken olmasına rağmen bu araştırmada sadece taşıma kapasitesi algısının etkileri ölçülmeye çalışılmıştır.

Araştırmada Sapanca'yı ziyaret eden yerli ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına yabancı ziyaretçiler de dahil edilerek daha büyük örneklem gruplarıyla çalışılması sağlanabilir ve yerli ve yabancı ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algıları karşılaştırılabilir. Ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algıları ile Sapanca'yı yeniden ziyaret etme niyetini ölçen araştırmalar yapılabilir. Gelecek araştırmalar yerel halkın taşıma kapasitesi algılarının belirlenmesine yönelik yapılabilir. Ziyaretçilerin psikolojik taşıma kapasitesini belirleyen çalışmalar yapılabilir. Gelecek araştırmacılar karma yöntem kullanabilirler. Öncelikle ziyaretçilerden nitel veri toplanıp taşıma kapasitesi algıları ve destinasyon memnuniyeti arasındaki ilişkileri belirlenip sonrasında bu ilişki nicel araştırma yöntemiyle test edilebilir.

7. Kaynakça

- Aaker, D. (2007). *Marka Değeri Yönetimi*, (Çev) Ender Orfanlı. MediaCat Yayıncılık.
- Alonso-Almeida, M. D. M., Borrajo-Millán, F., ve Yi, L. (2019). Are social media data pushing overtourism? The case of Barcelona and Chinese tourists. *Sustainability*, 11(12), 3356.
- Aktymbayeva, A., Nuruly, Y., Artemyev, A., Kaliyeva, A., Sapiyeva, A., & Assipova, Z. (2023). Balancing nature and visitors for sustainable development: Assessing the tourism carrying capacities of Katon-Karagay National Park, Kazakhstan. *Sustainability*, 15(22), 15989.
- Alpar, R. (2010). *Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik: Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle*. Ankara, Türkiye: Detay Yayıncılık.
- Altunöz, Ö., Çalık, A. Ö., ve Özdemir, M. (2020). Ankara Kalesinin Fiziksel ve Psikolojik Taşıma Kapasitesinin İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(75).

- Arnberger, A. ve Haider W. (2007). A comparison of global and actual measures of perceived crowding of urban forest visitors. *Journal of Leisure Research*, 39:4, 668-685.
- Bayram, M., Bulut, Z., ve Yaylı, A. (2020). Sosyal Taşıma Kapasitesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Üzerine Bir Değerlendirme (Social Carrying Capacity: An Evaluation on the East Black Sea Region). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4).
- Brown, K., Turner, R. K., Hameed, H. and Bateman, I. (1997). Environmental carrying capacity and tourism development in the Maldives and Nepal, *Environmental Conservation*, 24(4), 316-325.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *The Canadian Geographer/Le Géographe canadien*, 24(1), 5-12.
- Capocchi, A., Vallone, C., Pierotti, M., ve Amaduzzi, A. (2019). Overtourism: A literature review to assess implications and future perspectives. *Sustainability*, 11(12), 3303.
- Çalık, A. Ö. (2014). *Turistik merkezlerin sosyal taşıma kapasitesi: Beypazarı örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çalık, İ. ve Akgün Ö. (2019). Sapanca'da Turizmin Çevresel Sürdürülebilirliği, *Tourism and Recreation Dergisi*, 1 (2), ss. 68.
- Çavuş, Ş. 2002. *Turistik Merkezlerin Taşıma Kapasiteleri ile Yaşam Evreleri Arasındaki İlişkiler ve Kuşadası Örneğinde Değerlendirme*. DEÜ SBE. Turizm İşletmeciliği ABD Doktora Tezi.
- Çetin, A. (2023). *Aşırı turizm algısı ve destinasyon marka değerinin destinasyon memnuniyeti ve tekrar ziyaret niyetine etkisi: Bodrum örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çolak, O. (2023). *Sapanca Destinasyonunda Sürdürülebilir Turizm Gelişimi*. Doktora Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Çolak, O., Kiper, V. O., ve Batman, O. (2020). Ölçsüz turizm'e (Over tourism) dair kavramsal bir yaklaşım. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12(23), 609-621.
- Dağıstan, M. T. (2019). *Destinasyon imajının ve ziyaretçi memnuniyetinin destinasyon aidiyeti üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Demirci, B., Yılmaz, İ., ve Oğuz, Y. E. (2020). Aşırı turizmin kent yaşam memnuniyetine etkisi: Eskişehir Odunpazarı örneği. *The Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special, (4), 204-217.
- Demirdelen, D., Dinçer, M. Z., & Dinçer, F. İ. (2020). Airbnb aracılığıyla konaklama yapan misafirlerin memnuniyet düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik netnografik bir araştırma. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 4(1), 1-14.
- Dinçer, F., Erkol, G., ve Çakmak, F. Ç. (2015). Algısal taşıma kapasitesinin turistlerin memnuniyetleri üzerindeki etkisi: Göbekli Tepe örneği, 16. *Ulusal Turizm Kongresi, Ankara. Detay Yayıncılığı*, 12-15.
- Erdemir, B. (2018). *Sürdürülebilir turizm kapsamında destinasyonların fiziksel ve psikolojik taşıma kapasitesi analizi: Pamukkale Hierapolis ören yeri örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, A. (2017). *Çok Değişkenli İstatistik Tekniklerin Varsayımları*. (Ed. Şeref Kalaycı), Çok Değişkenli İstatistik Tekniklerin Varsayımları Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (8. Baskı). Ankara: Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.

- Ghiselli, R. (2014). *Importance of Food Safety in Restaurants*. İçinde B. Almanza & R. Ghiselli (Ed), *Food Safety: Researching the Hazard in Hazardous Foods*, Toronto (1-36). New Jersey: Apple Academic Press, Inc.
- Göksu, U. (2022). *Korunan alanlarda taşıma kapasitesi ve ziyaretçi memnuniyetinin belirlenmesi: Karagöl-Sahara Milli Parkı örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gün, S., Durmaz, Y., ve Tutcu, A. (2019). Destinasyon imajının ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki etkisi: Mardin'e gelen yerli turistler üzerinde bir araştırma. *Mukaddime*, 10(1), 375-392.
- Henson, R. K., ve Roberts, J. K. (2006). Use of exploratory factor analysis in published research: Common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological Measurement*, 66(3), 393-416.
- Holden, A. (2016). *Environment and Tourism. 3th edition*. London & New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Işkın, M., ve Şengel, Ü. (2020). Modern Turizmin Önemli Sorunları: Sürdürülebilirlik ve Taşıma Kapasitesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 424-436.
- Kalaycı, Ş. (2006). *Faktör Analizi*. İçinde: Şeref Kalaycı (Editör), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. Routledge.
- Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö., ve Batman, O. (2020). Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişmesine yönelik yerel halkın tutumları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 202-219
- Kozak, M. (2003). Measuring tourist satisfaction with multiple destination attributes. *Tourism Analysis*, 7(3-4), 229-240.
- Küçüksille, E. (2017). *Çoklu Doğrusal Regresyon Modeli*. (Ed. Şeref Kalaycı), *Çok Değişkenli İstatistik Tekniklerin Varsayımları Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (8. Baskı). Ankara: Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.
- Li, L., Zhang, J., Nian, S., & Zhang, H. (2017). Tourists' Perceptions of Crowding, Attractiveness and Satisfaction: A Second-order Structural Model. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(12), 1250-1260.
- Liu, Z. (2003). "Sustainable Tourism Development: A Critique", *Journal of Sustainable Tourism*, Vol.11, No.6, 2003, pp. 459-473.
- Mancı, A. R. (2022). Destinasyon özelliklerine ilişkin memnuniyetin tekrar ziyaret ve tavsiye etme niyetine etkisi: Şanlıurfa örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 344-357.
- Mehmetoğlu, M., ve Engen, M. (2011). Pine and Gilmore's concept of experience economy and its dimensions: an empirical examination in tourism. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 12(4), 237-255.
- Neuts, B., ve Nijkamp, P. (2012). Tourist crowding perception and acceptability in cities: An applied modelling study on Bruges. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2133-2153.
- Nunnally, B., ve Bernstein, I. R. (1994). *Psychometric Theory*. New York: Oxford University.
- Özgürel, G., Bozkurt, M., ve Baysal, K. (2021). Sosyal taşıma kapasitesi: İçmeler-Marmaris örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(45), 665-695.
- Papageorgiou, S. N. (2022). On correlation coefficients and their interpretation. *Journal of orthodontics*, 49(3), 359-361.
- Payam, M. (2015). Turizm Bölgelerinden Emniyet ve Güvenliğin Sağlanması. I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi: Güncel Sorunlar, Eğilimler ve Göstergeler, (s. 316-326).
- Phi, L. N., Phuong, D. H., & Huy, T. V. (2024). How perceived crowding changes the interrelationships between perceived value, tourist satisfaction and destination

- loyalty: the empirical study at Hoi An. *International Journal of Tourism Cities*, 10(1), 324-352.
- Pine, B. J. ve Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy, *Harvard Business Review*, 176 (4): 97- 105.
- Raykov, T., ve Marcoulides, G. A. (2006). On multilevel model reliability estimation from the perspective of structural equation modeling. *Structural Equation Modeling*, 13(1), 130-141.
- Rızaoğlu, B. ve Tanrısevdi, A. (1997). Yerel toplumsal duyarlılığın bir ölçüsü olarak turizmin toplumsal taşıma kapasitesi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, C: 8, No: 1, ss. 52-58.
- Saçılık, M. Y., ve Baysal, K. (2019). Rahatsızlık endeksi çerçevesinde Bodrum sosyal taşıma kapasitesinin belirlenmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1194-1210.
- Saraç, Ö. (2020). Yeni koronavirüs (COVID-19) pandemi sürecinin sürdürülebilir turizm üzerindeki muhtemel etkileri. *Eyel, CF ve Gün, S.(eds). COVID-19 döneminde iktisadi, idari ve sosyal bilimler çalışmaları*, 115-141.
- Saraç, Ö. (2022). Kültür turistlerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarının cinsiyete göre farklılıkları: Safranbolu üzerinde bir araştırma. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(2), 265-283.
- Seçilmiş, C. (2012). Termal turizm destinasyonlarından duyulan memnuniyet düzeyinin tekrar ziyaret niyetine etkisi: Sakarılıca örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 231-250.
- Seçilmiş, C., Kılıç, Ö. G. İ., Yordam, S., ve Karamahmuroğlu, E. (2017). Turistik merkezlerde toplumsal taşıma kapasitesi: Eskişehir örneği. *1st International Sustainable Tourism Congress / November 23-25, 2017 / Kastamonu-Turkey* 490.
- Sekaran, U. (2003). *Research methods for business: A skill building approach* (4th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. John Wiley & Sons Inc.
- Sowman, M. R. (1987). A procedure for assessing recreational carrying capacity of coastal resort areas. *Landscape and urban planning*, 14, 331-344.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stankey, G. H., ve McCool, S. F. (1984). Carrying capacity in recreational settings: Evolution, appraisal, and application. *Leisure Sciences*, 6(4), 453-473.
- Şen, B. (2019). *Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi ziyaretçilerinin taşıma kapasitesi ve memnuniyet algılarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Turizm İşletmeciliği ABD.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Boston: Pearson.
- Tokmak, C. (2008). *Sürdürülebilir turizm açısından taşıma kapasitesi: Topkapı örneği*. (Basılmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkay, O., & Saraç, Ö. (2019). Altyapı, üstyapı ve çevre sorunlarının turist şikâyetleri kapsamında değerlendirilmesi ve yerel yönetimlerin çözüm potansiyeli: Antalya örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 98-110.
- Türker, N., Koçoğlu, C. M., & Saraç, Ö. (2024). Effect of Overtourism on Residents' Quality of Life in World Heritage Cities. *Journal of New Tourism Trends*, 5(1), 1-16.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Ünal, A. (2019). Turistlerin Destinasyon Seçimi Öncesi Beklentileri ve Satın Alma Sonrası Değerlendirmeleri: Kapadokya Örneği, *Kapadokya Akademik Bakış* 2(2), ss. 115-140.
- Vaske, J. J., ve Shelby, L. B. (2008). Crowding as a descriptive indicator and an evaluative standard: results from 30 years of research. *Leisure Sciences*, 30(2), 111-126.
- Wang, X., Zhang, J., Gu, C., ve Zhen, F. (2009). Examining antecedents and consequences of tourist satisfaction: A structural modeling approach. *Tsinghua Science and technology*, 14(3), 397-406.
- WTO (World Tourism Organization). (1994). National and regional tourism planning (Methodologies and case studies), International Thomson Business Press.
- Yılmaz, T. (2020). *Bölgesel Kalkınma Teorileri Kapsamında Bölgesel Kalkınmada Eko Turizmin Rolü: Sapanca Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, 2020.
- Yılmaz, M. B., & Mestav, B. (2023). Destinasyon İmaj Başarımının Ziyaretçi Memnuniyeti ve Davranışı Üzerine Etkisi: Çanakkale Savaşlarının Geçtiği Tarihi Alana Gelen Ziyaretçiler Üzerine Bir Araştırma. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 41-50.
- Zengin, B. ve Kiper, V. O. (2020). Destinasyon Sürdürülebilirliği Kapsamında De-Marketing Uygulamaları: Sapanca Destinasyonuna Dair Önleyici Bir Çalışma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3): Ss.2107.
- Zwick, W. R., & Velicer, W. F. (1986). Comparison of five rules for determining the number of components to retain. *Psychological Bulletin*, 99(3), 432-442.

Katkı Oranı Tablosu

Hakem Değerlendirmesi:	Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.
Teşekkür: Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde, yazarlar genişletilmiş özetin İngilizceye çevrilmesinde ChatGPT'den yararlanmıştır. Bu aracın kullanımının ardından, içerik yazarlar tarafından gözden geçirilmiş ve düzenlenmiştir. Çalışmanın nihai hâlinin sorumluluğunu tamamen yazarlar üstlenmektedir.	Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.	Etik Kurul Onayı: Anket uygulaması yapmak için Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulundan 02.08.2022 tarih ve E-26428519-044-54229 sayılı protokol numarası ile izin alınmıştır
Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.	